

28. Прачытайце прыказку. Чаму так гавораць?

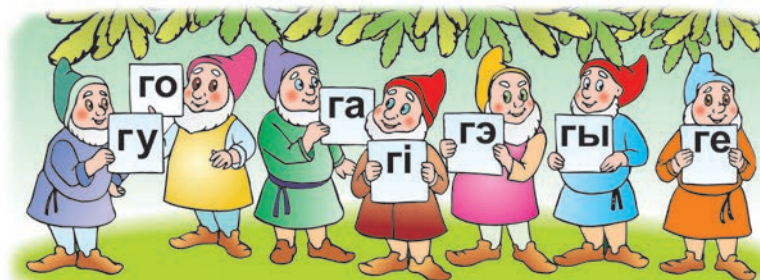
Прыгожая птушка пер’ем, а чалавек вучэннем.

Спішыце. Падкрэсліце слова з апострафам.

Гукі [г], [г’], літары Г, г

Г г

29. Разгледзьце малюнак. Прачытайце скорагаворку.

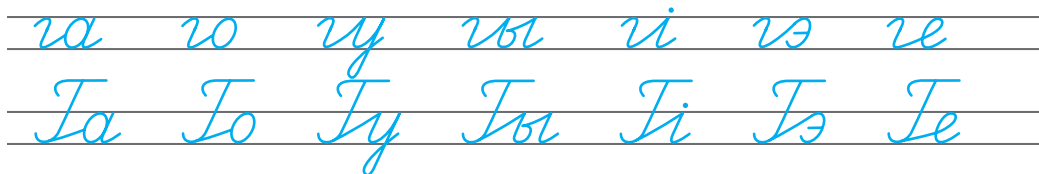
Пад галінамі яліны гномы гаманілі.

Прачытайце, што гаварылі гномы.

Завяжы вузялок!

Гукі [г], [г’] у беларускай і рускай мовах вымаўляюцца па-рознаму, але на пісьме абазначаюцца адной і той жа літарай.

30. Запішыце спалучэнні літар.

31. Прачытайце словы. Правільна вымавіце гукі [г], [г'].

гэта

гавары

прыгожая

герб

гаворка

герань

горад

пагавару

паглядзела

Ці ведаеце вы, што такое герб? Якія бываюць гербы? Якія кветкі адлюстраваны на гербе Беларусі?

32. Прачытайце назву тэксту. Разгледзьце малюнак. Як вы думаеце, якіх кветак не бывае? Паслухайце тэкст.

Такіх кветак не бывае

Неяк гэтым летам мая суседка Таня збірала на лузе кветкі: **рамонак, гарыцвет, трыпутнік**. Яна паказвала іх мне і казала:

— Во якая прыгожая кветка!.. І гэтая прыгожая... І вось гэтая. Я занясу іх бабулі і пастаўлю ў вазу.

— А ты пашукай непрыгожую, — сказаў я. — Самую непрыгожую.

Таня ўважліва паглядзела мне ў вочы і, убачыўшы, што я гавару зусім сур'ёзна, задумалася.

— Такіх кветак не бывае, — нарэшце сказала яна. Потым яшчэ падумала, зноў паглядзела мне ў вочы і рашуча запэўніла: — Нідзе не бывае! (*Паводле В. Гарбука.*)

Якія кветкі збірала на лузе Таня? Пакажыце іх на малюнку. Што яна казала пра кожную кветку? Чаму дзяўчынка не стала шукаць непрыгожую кветку?

Выпішыце з тэксту назвы кветак. Падкрэсліце літару *і*. Прачытайце назву кветкі, у якой вымаўляецца гук [г].

Рм Як па-іншаму называецца трыпутнік?

33. Разгледзьце малюнкi, прачытайце словы. Назавiце адным словам прадметы на малюнках.

званочак

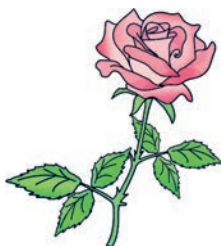
вяргiня

дзьмухавец

гладыёлус

ружа

астра

гарлачык

Якiя з гэтых кветак растуць на лузе?
Якiя з iх вырошчваюць у кветнiку?
Дзе расце гарлачык?
Якiя кветкi вам падабаюцца?
Выпишыце назвы кветак, у якiх ёсць гукi [г]
або [г'].

Рм 34. Вусна раскажыце пра сваю любімую кветку. Карыстайцеся словамі ў дужках.

Мая любімая кветка — У ... (*тонкая, гнуткая, доўгая, тойстая*) сцяблінка, (*доўгія, тонкія, маленькія, зялёныя, прыгожыя*) лісцікі. Пялёсткі ў ... (*чырвоная, сіняя, блакітная, жоўтая, ружовага*) колеру.

35. Прачытайце скорогаворку і навучыцеся правільна вымаўляць яе. Назавіце словы з гукам [г].

Даў Грыша Галі грушу, Галя Грышу — ягады.

36. Прачытайце скорогаворку. Правільна вымавіце гук [г].

На гародзе рос гарох, а за рэчкай — грэчка.

Выпішыце назвы раслін, якія сустрэліся ў скорогаворцы.

37. Прачытайце словы ў красвордзе. Знайдзіце адпаведныя малюнкi.

1.

2.

3.

4.

5.

			р			г													
			м	а	р	г	а	р	ы	т	к	а							
				м		і		а											
п	і	в	о	н	я			н											
				н		ц		ь											
				а		ы													
				к		н													
						т													

Выпішыце тыя назвы кветак, у якіх вымаўляюцца гукі [г] або [г'].

38. Прачытайце верш. Пра якія званочкі ідзе ў ім размова?

Званочкі

На пагорку за сяслом
суха, светла стала.
Сонца мяккім дываном
поле ўсё заслала.

Там пад ветрыкам звiняць
першыя званочкі.
Нас гукаюць пагуляць
на лугі-лужочкі.

М. Чарняўскі.

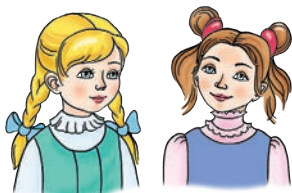

дыва́н — рус. *ковёр*

Назавіце слова з гукам [г']. Выпішыце словы
з гукам [г].

39. Прачытайце сказ пад малюнкам. Што аба-
значаюць выдзеленыя словы?

Гэта **Лілія** і **Маргарыта**.

Гэта ... і

Дапоўніце сказ пад малюнкам справа патрэб-
нымі словамі.

С л о в ы д л я д а в е д к і: *маргарытка*,
лілія, *герань*.

Запішыце сказ, які атрымаўся. Назавіце ў ім
словы з гукам [г].

40. Знайдзіце і прачытайце словы ў пірамідзе.

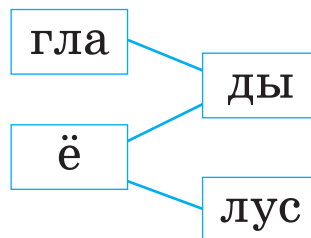
				н	а	г	а	р	а										
			п	і	р	а	г	і	т	а	р	а							
д	а	п	а	м	а	г	у	с	е	н	і	ц	а						

Запішыце словы, якія прачыталі. Падкрэсліце ў іх літару *і*.

41. Прачытайце і адгадайце загадку.

Я таксама гонар маю,
вельмі кветнік аздабляю.
Я высокі, нібы колас,
і завуся

С. Шах.

го́нар — нава́га, сла́ва

Назавіце словы з гукам [г].

Гук [ч], літары Ч, ч

ч ч

42. Разгледзьце малюнкi. Скажыце па-руску, што на іх намалявана. Прачытайце словы, запісаныя па-беларуску.

чай

чайнік

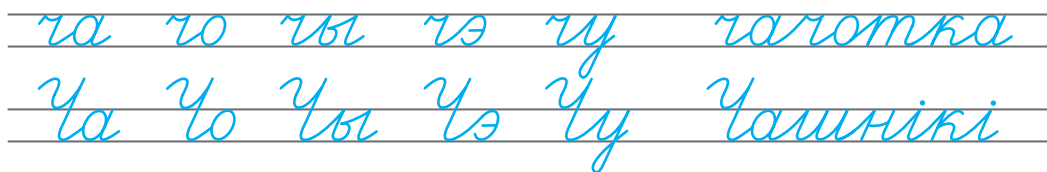
чайка

Якімі гукамі адрозніваецца вымаўленне рускіх і беларускіх слоў?

Завяжы вузлялок!

У беларускай мове гук [ч] вымаўляецца цвёрда: *пчала, чмель, чорны*.

43. Запішыце спалучэнні літар і словы.

44. Прачытайце словы. Выразна вымавіце гук [ч].

гучна

жучкі

чырвоны

гучыць

сінічкі

чорны

Назавіце словы, якія пачынаюцца з гук [ч].

45. Разгледзьце малюнкi. Дапоўніце сказы словамі і запішыце. Назавіце словы з гукам [ч].

чашачка

кубачак

У кветкі прыгожая

У хлопчыка прыгожы

46. Паслухайце тэкст.

Лівень

У лесе нечакана сыпануў дождж. Буйныя цёплыя кроплі гучна заляскалі па траве і лісці дрэў.

І ўсе пачалі хва́цца ад дажджу. Жучкі, матылькі, мухі пазалазілі, хто куды: у чашачкі кветак, пад лісце, у розныя шчылінкі.

Мышка прытаілася пад чырвоным грыбам-мухаморам.

Сінічкі ў дуплы пахаваліся.

А жабы, што сядзелі на беразе сажалкі, думалі, куды б ім схавацца, і скокнулі ў ваду.

Так і прасядзелі там, пакуль лівень не скончыўся. (В. Хомчанка.)

сáжалка — рус. *пруд*

Што пачалі рабіць жывёлы, калі пачаўся дождж? Якія схованкі яны сабе знайшлі? Чыя схованка выклікала ў вас усмешку? Чаму?

Прачытайце, куды схаваліся ад дажджу жучкі, матылькі, мухі. Правільна вымавіце гук [ч].

Чаму тэкст называецца «Лівень»?

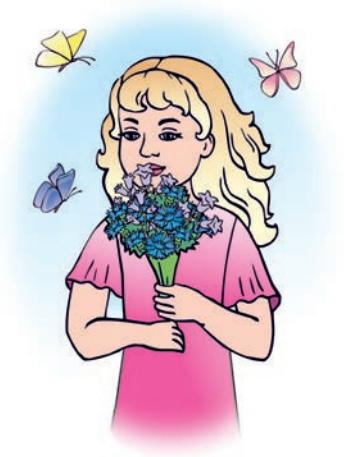
47. Прачытайце верш. З чым параўноўвае аўтар вочкі дачушкі?

Вочкі

Сіненькія вочкі
ў маленькай дачкі.

Кажуць вочкам матылькі:
— Вы не вочкі — васількі,
а можа, званочки?

— Не, мы — вочкі, вочкі!
Н. Тулунова.

Назавіце словы з гукам [ч].

Рм Як па-іншаму называюцца васількі?

Рм 48. Раскажыце, якія вочы ў вашай матулі. Выкарыстайце прапанаваныя словы.

Прыгожыя, пясчотныя, карыя, шэрыя, блакітныя, зялёныя, ласкавыя.

49. Прачытайце сорагаворку, правільна вымавіце гук [ч]. Спішыце.

Сінія званочкі раскрылі свае вочкі.

50. Прачытайце, дапаўняючы словы гукам [ч].

грыбо..кі	ка..ка	хлоп..ык
пянё..кі	ча..отка	мя..ык
бараві..кі	лісі..кі	зай..ык

51. Разгледзьце малюнак. Прачытайце назву тэксту. Як вы думаете, пра якую сустрэчу пойдзе ў ім размова? Паслухайце тэкст.

Прыемная сустрэча

Юрачка з татам збіралі ў лесе грыбы. Хлопчык абыходзіў кожнае дрэва, заглядваў пад кожны куст. Пад старой елкай ён убачыў нешта дзіўнае.

Некалькі сухіх лісткоў рухаліся яму насустрач, як жывыя. Юра спачатку здзівіўся, а потым заўважыў пад лісткамі вожыка.

Хлопчык захацеў пачаставаць звярка. Ён працягнуў яму спачатку баравічок, а потым сухі лісток. Аднак вожык згарнуўся ў клубочак.

Падышоў тата. Ён раскажаў сыну, што вожыкі ядуць насякомых і слімакоў. Сухія лісткі дрэў, якія накалоліся на іголки, яны пераносяць у сваё гняздо.

Дзе Юрачка сустрэў вожыка? Чаму хлопчык не адразу заўважыў пад елкай звярка? Чаму вожык не еў пачастункі, якія прапанаваў яму Юрачка?

Падбярыце з тэксту сказы да малюнка.

Знайдзіце і прачытайце словы, у якіх вымаўляецца гук [ч].

РМ Прачытайце тэкст. Вусна перакажыце яго па пытаннях. Выкарыстайце словы ў дужках.

1. Што рабілі ў лесе Юрачка з татам? *(Грыбы, хлопчык, заглядвай, убачыў.)*

2. Што здзівіла хлопчыка? *(Некалькі, рухаліся, насустрач, здзівіўся, заўважыў, вожыка.)*

3. Чым Юра захацеў пачаставаць вожыка? *(Баравічком, сухім лістком.)*

4. Што раскажаў тата хлопчыку? *(Ядуць насякомых, слімакоў, сухія лісткі, у гняздо.)*

52. Паслухайце скорогаворку. Назвы якіх птушак сустрэліся ў ёй? Якая птушка і які танец маюць аднолькавую назву?

Чачотка

Скача чапля на балоце,
чачотачка — у чароце,
а чубаты чачот
топча, топча агарод.

Васіль Вітка.

Назавіце словы з гукамі [ч], [г]. У якіх словах вымаўляюцца два гукі [ч]. Навучыцеся правільна чытаць скорогаворку.

Запішыце пад дыктоўку назвы птушак.

53. Дапоўніце сказы патрэбнымі словамі. Назавіце словы з гукам [ч].

... — гэта птушка.

... — гэта расліна.

... — гэта абутак.

... — гэта цацка.

Запішыце два сказы на выбар.

54. Прачытайце пытанне. Выберыце ў дужках адказ на яго.

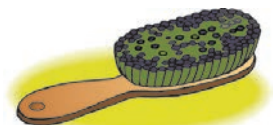
Якія грыбочкі растуць на пянёчках?
(Апенькі, баравічкі, лісічкі.)

Запішыце пытанне і слова-адказ. Падкрэсліце словы з гукам [ч].

55. Разгледзьце малюнкi. Назавiце прадметы па-руску. Прачытайце беларускiя словы.

шчыпцы

шчотка

шчыт

Якiмi гукамі адрознiваецца вымаўленне рускiх i беларускiх слоў?

Гаварыце правiльна _____
[шч] — [шч]аўе, [шч]упак, бор[шч].

56. Прачытайце словы. Выразна вымавiце спалучэнне гукаў [шч].

шчаня

шчыгол

лешч

шчаняты

шчыгल्या

плашч

шчака

шчасце

боршч

шчочка

шчодры

хрушч

Назавiце словы, якiя заканчваюцца спалучэннем гукаў [шч].

57. Прачытайце тэкст пра са-
бачку Барсіка.

Барсік ні на каго не па-
добны. Ён кэмлівы, усё ра-
зумее.

Аднойчы дапамог мало-
му шчанючкú, якога суседзі
прывязалі на вярoўку. Шча-
нюк скуголіў, плакаў. Бар-
сік слухаў яго плач, слухаў і
вырашыў дапамагчы.

Ён перагрыз вярoўку і пры-
вёў шчанюка ў сваю будку.

Падбярыце з тэксту сказы
да кожнага малюнка. Назавіце
словы з гукамі [ч], [шч].

58. Прачытайце скорагаворкі. Правільна вы-
мавіце гукі [ч], [г] і спалучэнне [шч].

Шчоткай чышчу шчанят.

Шчыгол са шчыгліхай кармілі шчыгля-
нят.

Запішыце першы сказ.

59. Да назваў жывёл падбярыце назвы іх дзіцянят.

У качкі

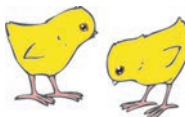
шчаняты

У курыцы

качаняты

У сабакі

кураняты

Запішыце сказ са словам *шчаняты*.

60. Разгледзьце малюнкi. Знайдзіце адпаведныя словы ў пірамідзе.

рыба

*дзіцяня
сабакі*

адзенне

зброя

ежа

*частка
твару
чалавека*

			ш	ч			
	л	е	ш	ч	ы	т	
п	л	а	ш	ч	а	к	а
б	о	р	ш	ч	а	н	я

Запішыце словы пад дыктоўку.

61. Прачытайце. Выберыце патрэбныя словы.

Шчупак — (рыба, птушка),
а шчыгол (рыба, птушка).

Запішыце сказ, які атрымаўся.

Гук [ў] і яго абазначэнне на пісьме

62. Разгледзьце малюнкi. Скажыце, хто на iх намаляваны. Прачытайце беларускiя словы.

войк

леў

журайлі

Якім гукам адрозніваецца вымаўленне беларускіх слоў ад рускіх? Якой літарай абазначаецца гэты гук?

Завяжы вузляк!

Гук [ў] абазначаецца літарай **ў** (**у** нескладовае).